

The oldest established and largest Hungarian Paper Published Daily

SZABADSÁG

LIBERTY

A legrégibb és legnagyobb magyar lap Amerikában. — Megjelenik minden nap

Beolvadt lapok: Magyar Híradó, Magyarok Csillaga, Esti Ujság, Amerikai Hírlap, Magyar Napilap, Magyar Hírművelő, Californiai Magyar Farmer

NO. 209. SZÁM. THIRTIETH YEAR. Cleveland, New York, Chicago, Pittsburgh, Detroit, csütörtök, 1921. szeptember 8. HARMADIK ÉVFOLYAM. EGYES SZÁM ÁRA 2 CENT

MAGYAR TÁMADÁS AUSZTRIA ELLEN

Vakmerően szöktek ki a banditák

Az egymillió postarabás elítélte meg a toledói börtönből.

LEÜTÖTTÉK AZ ÖRÖKET.

Az egyiket Californiában gyilkosságot halálra ítélték.

TOLEDO, O. szept. 6. — A február 17-én az itteni postahivatalban elkövetett millió postarabás három elítelt főtett, Joe Urbaytis, George Rogers és Charles Schulz tegnap délután hallatlan vakmerőséggel szöktek meg az itteni megyei börtönből. Taylor sheriff a szökés után megtartott vizsgálata azt állapította meg, hogy a szökést a deputy sheriffek gondatlansága tette lehetővé. Anélkül, hogy egyetlen lövést tettek volna, anélkül, hogy a társaik ki-vülről segítettek volna őket, csak egyszerű "blackjack" felfegyverkezve jutottak ki a harmadik emeleten levő cellájukból, lemek a földszintre, ott átmaszták egy hét láb magas kerítésen és eltűntek.

Hogy voltak e kívül társaik, akik várakoztak rájuk, azt még nem lehetett eldönteni. Egyesek szerint Rogers a fogház előtt elvált a társaitól. A másik kettő ekkor revolverrel arra kényszerítte egy automobilost, hogy vigye el őket.

Rogers a hatóságok szerint nemcsak postarabó, hanem egyben gyilkos is, akit Californiában halálra ítélték, aki azonban ottani St. Quentin fogházban megszökött. Ugy délután felkelt a cellájuk előtti folyosón, a hol mindnap kétszer megengettek nekik, hogy kissé nyújtózkodjanak. Schultz egyszerre odament ahhoz a vasrácsához, amely a folyosót az irrodahelyiség től elválasztotta és megrázta azt. "Nézzé csak", mondotta Smetkó deputy sheriffnek, "ez az ajtó nyitva van." Smetkó odament és alyett, hogy megrázta volna és így állapította volna meg, hogy tényleg nyitva van-e, meglátotta a lakatot és fel-emelte a rácsot. Erre azután a három elítelt nekiesett a két deputy sheriffnek. Smetkó egy sarokba szorították, Zimmerman deputy pedig bezárták egy cellába és elvették a revolverét és elmenekültek.

A három banditát néhány hónappal ezelőtt ítélték el összesen kétszáz és nemcsak lett volna a tárgyalás ellenük a tényleges rablásért is.

A legutolsó távirati híradások szerint, a szökevények közül egyet, Joe Urbaytis, elfogták a szövetségi hatóság emberei és megállapították, hogy a szökés után a jómódúak elváltak és három irányban kerestek meg őket.

SZTRAJKOLNAK A HAVANAI KIKÖTŐ MUNKÁSKOK.

HAVANA, szept. 6. — A kikötőben megakadt a munka ma reggel, amidőn 1500 szervezett rakodó munkás hirtelen sztrájkba lépett. A sztrájknak az az oka, hogy a hajózárszervek nem hajlandók a munkásszervezetek képviselőivel tárgyalni az új bérszabályzatra vonatkozóan, hanem külön megállapodást akarnak kötni minden egyes munkással.

HATVANÖT ÉVE VISELI UGYANAZT A RUHÁJÁT.

LONDON, szept. 6. — George Howlette új ruhát vásárolt, a mikor megöszült hatvanöt évvel ezelőt. Ma 88 éves az öreg ma is ugyanazt a ruhát viseli. Aldja a szabót, aki ilyen tartós öltönyt szabott neki.

W. VIRGINIA SZTRAJKTERÜLETÉN NÉGY KATONA LETTE HALÁLÁT A LEZUHANT REPÜLŐGÉPEN

Az 5. számú Martin bombázógép ötödik utasa is veszedelmesen megsebesült. — A holttesteket megtalálták.

NYUGALOM VAN A SZÉNVIDEKEKEN.

Bandholtz tábornok körutrá indult. — A nemzetőrcsapatokat már mind hazaküldték.

CHARLESTON, W. Va., szeptember 6. — Az 5-ös számú Martin-féle hadi bombázó repülőgép, öt utassal szombaton felszállt a virginiai Langley-féle repülőtérről, hogy a 22-es és 24. számú gépekkel együtt portyázórepülést végezzen. A repülőgépek hamarosan erős viharba jutottak és a 22-es és 24. személyzete látta, amint az 5-ös gép valóságos bukfenecet vet a levegőben és azután az orrával lefelé a földre zuhan. A 22-es és 24-es legénysége azonnal jelentést tett, azonban a viharban nagyon nehéz volt a tájékozódás, miért is csak megközelítőleg tudták jelenti a katasztrófa színhelyét. Azonnal megindult a kutatás a katasztrófa áldozatai után.

A kutatás sikerrel is járt. Nicholas megyében, a Twenty Mile patak északi partjánál megtalálták a repülőgép romjait. Az ott főny legénysége közül négynek csak a holttestét találták meg, míg az ötödik, Hazelton káplár a halálán vívódik.

LOGAN, W. Va., szept. 6. — Eubanks nemzetőr ezredes, a Spruce Fork hegylánc mentén összegegyült fegyveres emberek fékfenntartására kiküldött állami nemzetőr csapatok parancsnoka hazautazott Welshbe. Elutazása előtt azt a kijelentést tette, hogy az ő parancsnoksága alatt volt nemzetőrcsapatok már mind feloszlottak.

Az egész vidéken most szövetségi csapatok portyáznak. Ezeknek jelentése szerint minden csendes. Shuttleworth ezredes, parancsnok szerint egyetlen lövés sem dörögött el az egész nap folyamán és minden fel arra mutat, hogy a béke teljesen helyreállt.

MADISON, W. Va., szeptember 6. — A Boone és Logan megyék határára levő hegyvidéket erős katonai őrszolgálatok kutatják át, keresve azoknak a holttesteit, akit a múlt heti esztázók során estek. A bányászok szerint még igen sok holttest van az erdők között.

CHARLESTON, W. Va., szept. 6. — Bandholtz tábornok ma elhagyta az itteni főhadiszállást és körutrá ment a sztrájkterületen. A beérkezett hírek szerint mindenütt csend és nyugalom.

VESELYEBEN A SPANYOL TRÓN A VERESÉGEK MIATT.

LONDON, szept. 6. — A spanyoloknak Marrocoban szenvedett veresége könnyen trónjába kerülhetnek Alfonz királynak. A forradalmi mozgalom egyre terjed Spanyolországban. A nép a szigorú cenzúra deáára is megutadta, hogy a moorok legalább is tizenhatszáz ezer spanyolt öltek meg eddig.

KÉT REPÜLŐ SZÖRNYET HALT A GÉPRONCSOK KÖZT.

DUNSMUIR, Cal., szept. 6. — Clement J. Wistle és Robert Noyce, kormány szolgálatban levő repülők, akik az erdőtűzek fel-fedezésére voltak kiküldve, szörnyet haltak, amikor váratlanul repülőgéjük tüzet fogott a levegőben és lezuhant.

ÖNKÉNT JELENTKEZETT A SIKKASZTÓ PÉNZTÁROS.

SANDUSKY, O., szept. 6. — Joseph Stratton, az American Railway Express Company volt pénztárosa, aki egy héttel ezelőt elínt, miután 3,600 dollár elikkasztásának vádját emelt ellene, ma önként jelentkezett az ügyészségen.

Harminc válság, -- óránkint.

LONDON, szept. 6. — A háborús idők egyik legsúlyosabb utó-járánya, a válpörök hihetetlen arányú megsaporodása. A válpörök tárgyalásával egyre több és több bírót kell foglalkoztatnia Angliának és a londoni Law Courton, öt bírót egyebet sem tesz, mint reggeltől estig — választ. A jelenlegi arány: harminc válpör letárgyalása óránkint.

A válpörök hősei legnagyobb részben kiszolgált világháborús katonák és a váló-okokat az "otthon" hagyott feleségek szállították, a legtöbb esetben hüllenség formájában. Száz és száz eset kerül a bíróság elé, amikor olyan párok válnak, akik a háborús idők előtt a legnagyobb egyetértésben és boldogságban éltek. A legutolsó esetek között szerepelt például egy huszár kapitány esete, aki 1914-ben vonult a frontra, ahol négyezer megsebesült, négyezer ápolított kórházban és minden esetben visszaküldték a harctérre. Ez az ember négy évig nem látta a feleségét és amikor "hazament", megállapította, hogy az asszony estendők óta Aldershotban él egy másik férfival.

A házaspárnak két gyermeke volt, akiket a maga részére követelt a kapitány. A bűnszörny megelégedett volna már egy gyermekkel is, a szigorú bíróság azonban úgy döntött, hogy az ilyen feleség és anya, nem alkalmas gyermekeknek, erkölcsös, becsületes felnevelésére.

Ellensúlyozni akarják Teleki Pál munkáját Magyarországon szomszédai

Nagyon "fájnak" Teleki gróf előadásai a williamstowni Politikai Intézetben. — Bibesco azt mondja, hogy a magyarok állandó veszedelemmel fenyegetik szomszédait.

Bibesco román követ cikke a New York "Times"-ban.

A SZABADSÁG részletesen beszámolt arról a munkáról, mely Massachusetts állam Willamstown városában a Williams College Politikai Intézetében folyt le augusztus hónap folyamán. Az elnyomott, szőhöz sem engedett magyar ügyek itt nyílt először alkalma igazságos és tudományos képviseltetést nyerni, főként azon előadások által, melyeket gróf Teleki Pál, Magyarország volt miniszterelnöke, tartott. Bizonyosra lehetett venni, hogy ez a páratlan alkalom fel fogja kelteni Magyarországon "szomszédaink" irigységét. Így is történt. Antoine BIBESCO, Románia amerikai követét, cikkeket irt, melyben Teleki gróf előadásait próbálja ellensúlyozni. A cikkeket, melyet a New York Times szeptember 4-iki számában közölt, bő kivonatban alább ismertetünk. Szinte mondanunk sem kell, hogy ez az irányzatok cikk HEMZSEG A VALÓTLANSÁGOKTÓL, a miről a viszonyoknak minden ismerője azonnal meggyőződhetik. Természetesen nincsen arra terünk, és nem is itt annak a helye, hogy a román követ mondják:

Gratulálni kell Garfield elnöknek, a Williams College fejének, azért a kezdeményezésért, mondja Bibesco, hogy a Politikai Intézetet létesítették, és Bernard Baruchnak, a kinek nagyszerű előadása lehetővé tette ezt a vállalkozást. Reméli, hogy ez a kísérlet nagyon fontos közművelődési irányzatnak az előfutára.

Eppen azért, mert a terv maga oly dicséretreméltó és kivitelezése oly sikeres volt, érzem kötelességem, hogy felhívja a közfigyelmet arra az egyetlen faltra, amely az egész kísérlet életképesített. Egész Európában nincsen ma, a kárteríté- sen kívül, annyira vitatott kérdés, a melyre akkora szükség van az általános béke fenntartása érdekében, mint Magyarországon és szomszédai viszonyainak a kérdése. A Politikai Intézetben Teleki gróf vitatta ezt a problémát, természetesen magyar szempontból. Hogy ez Amerikában megtörténhetett, éppen azt bizonyítja, hogy milyen kevésbé ismerik ezt a kérdést Amerikában. Bizonyosra veszi, hogy az amerikai intézetnek esze ágában sem volt az, hogy valami német tudóst vagy államférfiut hívjon meg a német álláspont kifejtésére pl. Franciászórával szemben. Ha ezt megtették volna: bizonyára hívták volna egy franciát is a francia szempont vitatására.

Nem azt kifogásolja tehát, hogy Teleki grófnak alkalmat adtak a magyar szempont előterjesztésére, bár meg kell jegyeznie, hogy Teleki előadásai idején a magyar békét még nem költötték meg, hanem azt, hogy az alkalmat valóságos monopoliálhatta Teleki gróf: a kis-entente részéről nem volt ott senki, hogy a kérdés másik oldalát vitathatja volna. Tisz- tában van azaz, hogy honfitársai közül nagyon sokan egyszerűen azt szerették volna, ha Teleki gróf meg sem tart- hatja ezeket az előadásokat; s azonban nem tiltakoztak azok ellen, bár azok egyenesen propaganda-jellegűek voltak. Nem tiltakoztak először azért, mert magyar propaganda ugyanis van az országban; másodsor pedig azért nem, mert a vitatott kérdés egyik oldalának elhagyatásával még nem érünk el eredményt. Holott Magyarországon egynek alaplatansága, a magyar nemzeti pártiak színtestének hiánya és nagyszámú hóbortja, sokkal jobban kitűnik volna a kisdalul ismertetés folytán. A propaganda magában véve nem kifogásolható, hiszen minden oktatás propaganda; csak akkor káros, ha monopóliumot bitorol és tárgyilagos tudomány mezébe öltözik.

A helyzet legjobban kiemelkedő jellemvonása az, hogy minden népek közül Magyarországon az, a melyről a nemzetközi béke felborítását minden pillanatra várni lehet. Magyarországon nem szállott magába; szentírása a militarizmus; álma a bosszú; vágya nemcsak a királyság visszaállítása, hanem a királyság visszaállítására a régi területen.

A régi rend alatt Magyarországon 11,000,000 román és száz élt, 9,000,000 magyar uralma alatt. A magyarok, mint mindenki tudja, a legkönyörlelenebb módon elnyomták, üldözték és magyarosították a nem-magyar nemzetiségeket. Magyarországon azért szövetséget a porosz militarizmussal, mert (Folyt. a 3. oldalon.)

A második ülészakét Dr. Wellington Koo kínai kiküldött, a ligatanács elnöke nyitotta meg hosszabb beszéddel, amelyet tetszőleg fogadtak. Üdvözölte az új tagokat és azt a reményt fejezte ki, hogy az ügyeket gyorsan és alaposan fogják elintézni. Egyben meleg szavakkal elparentálta az elhalt Dr. Hagerupot, a norvég kiküldöttét, volt vezetőjét, akinek nagy érdeme van a nemzetközi bíróság megszervezése körül.

Az első nap meglehetősen élénken folyt le. Az argentinai kiküldötték helyei üresek voltak és Honduras, Guatemala, Nicaragua, Peru, Panama és Salvador kiküldöttjei sem voltak jelen a megnyitói ülésen. Ezek a kiküldöttek valószínűleg csak később érkeznek meg.

BIZTOSITSUK MINDEN MUNKÁS MEGÉLHETÉSÉT ARRA AZ IDŐRE AMIKOR NEM JUTHAT MUNKÁHOZ

Az életbiztosítási üzletszerzők országos egyesülete most tartja Clevelandban a nagyfontosságú kongresszusát.

A CINCINNATI SHUFF ESZMÉJE.

A munkanélküliség elleni biztosítást egyenlő fontosságúnak tartja az életbiztosítással.

Az amerikai életbiztosítási üzletszerzők rendkívül agilis és progresszív országos "egyesülete" most tartja Clevelandban a kongresszusát. Különös fontosságot ad ennek a kongresszusnak az a körülmény, hogy az életbiztosítás, mint intézmény, talán sehol a világon nagyobb és fontosabb szerepért és feladatot nem tölt, mint itt az Egyesült Államokban. A biztosítási üzletszerzők kongresszusáról már nem egy rendkívül életrevaló és progresszív terv került ki az életbe és nyert megvalósulást.

A jelenlegi kongresszust minden valószínűség szerint a cin- cinnati John L. Shuff fogja az intézmény elnökének megválasztani. Shuff renkívül értékes ember, akit a nagyszámú barátai és ismerősei nemcsak gondolkodó embernek tartanak. Az utóbbit be is bizonyította akkor, amikor a legutóbbi ülésen egy olyan eszmét pendített meg, amelynek a megvalósulása elsőrendű szüksége a társadalomnak és amelynek a megvalósulása nagy előhaladást jelentene a munkanélküliség megoldásának irányában.

Ez az eszme a munkanélküliség elleni biztosításnak az eszmeje. "Az én nézetem szerint", mondotta Shuff, "a munkanélküliség elleni biztosítás leg- alább is egyenlő fontosságú az életbiztosítással. Sze rittem, minden embernek, aki dolgozni akar, joga van a munkára. A jelenlegi körülmények között azonban teljesen lehetetlen mindenki számára állandó munkát biztosítani az ipar összes ágai- ban."

"Ezért létesíteni kellene egy olyan alapot, amelyből a munkások munkanélküliség esetén segélyt kapnának. — Ezt az alapot a munkásoknak és a munkaadónak, együttesen kellene fizetni. Ahhoz az állam is hozzájárulhatna, azonban az állami biztosítást nem tartanám jó- nak."

"A szövetségesek Károly volt császár és királyt illetően kör- mászárulhatna, azonban a svájci kormányhoz. Onnan azt a választ nyerték, hogy szigorúan örök Károly műhenz mozdatulát, ne hogy újabb szűkítésrel legyen és ne hogy újabb magyarországi államesnyre tegyen kísérletet."

"Az a pénz, amit ebbe bele- fektetne a munkaadó, kétszeresen kapná vissza azaz, hogy a munkásai jobban, jobb kedvvel dolgoznának, mert hiszen nem kellene attól félniök, hogy mi- lesz a családjaikkal akkor, ha elvesztik a munkájukat."

"Ez az eszme a munkanélküliség elleni biztosításnak az eszmeje. — Ez az eszme a munkanélküliség elleni biztosításnak az eszmeje. — Ez az eszme a munkanélküliség elleni biztosításnak az eszmeje."

HALALOS BALESET A KÉBÉKPAR VERSENYEN.

EAST PALESTINE, O., szeptember 6. — A tegnapi motor-kerékpár verseny alkalmával összeütközött két olyan kerékpár, amelyen oldalülés is volt. Mind a két gép áttört a kerítésen és lezuhant a mélysgébe. A versenyzők közül Jeff Mapes 26 éves gépész, akit a clevelandi Edwards és Crist garázs küldött ki, szörnyet halt, a 22 éves Floyd Dreyer loudonvillei lakos meg W. P. Governor 27 éves, valamint a 19 éves Wayne Enyeard girardi lakosok megsebesültek.

A balesetnek vagy 3,000 ember volt tanúja.

KÖFALNAK ROHANT NEKI A KIRÁNDULÓK AUTÓJA.

PHILADELPHIA, Pa., szeptember 6. — Newportville, Pa. közelében kirándulókkal megrakott teherautóval nekierohant egy köfalnak a kocsiut egyik kanyarulatánál. A kirándulók közül huszonöt megsebesült. Öten haldokolva kerültek kórházba.

"Az én nézetem az", mon- dotta, "hogy oly módszer kell kifejlesztünk, amely mellett a józan és szorgalmas munkás részese lehet annak a vállalat- nak a hasznának, amelynek érdekében szorgalmas munkáját kifejti. Amíg ez meglesz az- ban, szükséges az, hogy meg- legyen az összhang, a helyes arány a termelés és a munkabé- rek között, valamint a méltá- nyosság, amelyet azonban nem erőszakkal kell kiküldeni."

Uj háboru veszedelme fenyeget

A magyar guerrillasapatok benyomultak Ausztria területére.

SZÖVETSÉGES ULTIMÁTUM.

Olaszország fél a kis antant beavatkozásától.

LONDON, szept. 6. — A legújabbban beérkezett hí- reket szerint a magyar fele- lőkben egyenruhás csapatok igen könnyen újabb hábo- ruba és vértengerbe sodor- hatják Középeurópát. E hí- rek szerint ezek a magyar katonai csapatok heves har- cokat folytattak le az osztrá- k csapatokkal és benyo- mulnak Ausztria területére. A harcok során, mondják a hírek, mindkét részről sok- kan estek el és sebesültek meg.

A szövetséges nagykövete- ta- nácsa már előzően elhatározta, hogy szigorú figyelmeztetést intéz Magyarországhoz. Ennek a figyelmeztetésnek elküldését az Olaszország kérsére el- háasztották. A jegyzék hangja- tól még még szigorúbbra tervezik és lehet, hogy annak egyenesen ultimátum jellege lesz.

Olaszország, attól fél, hogy a kis antant, vagyis Románia, Cseh-Szlovákia és Jugoszlávia, amelyek mind feltékenyek a magyarokra, felhasználják ezt az alkalmat és csapatokat fog- nak küldeni a magyar guerrilla- csapatok ellen.

Már pedig ha ez megtörténik, Olaszország szerint csaknem bi- zonyos az, hogy új háboru tör- ki Középeurópában."

Az is aggasztja a szövetsé- geseket, hogy a Magyarországból érkező hírek szerint monarchis- ta mozgalom kapott szárnyra Szombathelyen.

A szövetségesek Károly volt császár és királyt illetően kör- mászárulhatna, azonban a svájci kormányhoz. Onnan azt a választ nyerték, hogy szigorúan örök Károly műhenz mozdatulát, ne hogy újabb szűkítésrel legyen és ne hogy újabb magyarországi államesnyre tegyen kísérletet."

"Az a pénz, amit ebbe bele- fektetne a munkaadó, kétszeresen kapná vissza azaz, hogy a munkásai jobban, jobb kedvvel dolgoznának, mert hiszen nem kellene attól félniök, hogy mi- lesz a családjaikkal akkor, ha elvesztik a munkájukat."

Élvezze a munkás is a profitot.

ST. LOUIS, Mo., szept. 6. — A levélhordók országos egyesü- lete most tartja itt az évi kon- jenciáját. Ez alkalommal meg- jelent és lelkes beszédet mon- dott Will H. Hays postaiüggyé- nisztér is, többek között azt a véleményét is hangoztatva, hogy a munkások részt kell- biztosítani az üzleti vállalatok haszaiból.

"Az én nézetem az", mon- dotta, "hogy oly módszer kell kifejlesztünk, amely mellett a józan és szorgalmas munkás részese lehet annak a vállalat- nak a hasznának, amelynek érdekében szorgalmas munkáját kifejti. Amíg ez meglesz az- ban, szükséges az, hogy meg- legyen az összhang, a helyes arány a termelés és a munkabé- rek között, valamint a méltá- nyosság, amelyet azonban nem erőszakkal kell kiküldeni."

A postai szolgáltatásban is az együttműködésnek a szellemét akarja látni. A háromszázezer postalkalmazott egyetlen nagy családot alkotson.

centert... HOUSE... KALOM... TOK... EGITÉS... MÁZSOLA... Calif.

SZABADSÁG

The oldest established and largest Hungarian paper in the United States

Thirtieth year. Published daily by
The Szabadság Printing & Publishing Co.
(An Ohio Corporation Dr. Andrew Cserna, President; B. K. Caena, Sec'y-Treas.)

Founded by: E. T. KOHÁNYI Alapította: KOHÁNYI TIHAMÉR

DR. ANDREW CSERNA, Editor

Edited and Published at: Szerkesztőség és Kiadóhivatal
700-702 Huron Road (P. O. Box 171) Cleveland, O.
Telephone: Bell, Main 3538. Central 1231.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Az Egyesült Államokban és Canadában egész évre \$5.00; félre \$3.00. Kint: egész évre \$10.00; félre \$5.00. — Cleveland városában egész évre \$8.00; félre \$4.00. — SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada one year: \$5.00; half year: \$3.00. — Foreign countries: one year \$10.00; half year: \$5.00. — Cleveland one year: \$8.00; half year: \$4.00.

Entered at the Post Office Cleveland, O. and admitted for transmission through the mails as Second Class Matter.

Easter Office: New Yorki irodánk címe:
Room 603 Tribune Bldg., 154 Nassau St., New York.
Üzletvezető: Joseph Horváth, Manager.

A szénhelyzet.

ARTHUR M. EVANS-nak az illinoisi puhaszén vidéken tartott vizsgálata azt a tényt deríti ki, hogy a bányákban csak huszonöt százalékát termelik annak a mennyiségnek, amit tulajdonképpen termelni kellene. E tényt az általános gazdasági pangásnak nem jelenségeként, de okozójaként kell felfognunk. A bányászok nem bányásznak eleget, mert nincs elég kereslet a szén után.

Nincs elég nagy kereslet a szén után, részben azért, mert nagyon drága, ami viszont megdrágítja a cikkeket gyáripari előállítását, amiből viszont az következik, hogy a cikkeket a kicsinybeni eladásban olyan magas lesz az ára, hogy nem érdemes a gyárosoknak azt előállítani.

Az Egyesült Államokban bányászott szénnek majdnem kilencven százalékát ipari célokra használják. Tíz százaléka marad meg csak a házi használatra. A családapa azonnal észreveheti, mennyibe kerül a szén az iparvállalatoknak, mikor elmegy a szénkereskedőhöz, hogy a téli szénkészletét beszerezze.

A szén árának épen olyan kellemetlen hatása van az ipari vállalkozókra, mint a családapákra.

A szén alapvető szükséglet és a szénbányászat alapvető iparág. Ha a szén bányászatát hátráltatják, annak káros hatását mindannyian érezzük. Semmi kétség sincs pedig azért, hogy a szénprodukciónál a magas árakkal hátráltatják.

Ennélfogva az áraknak le kell jönnök, hogy a fellendülés kinos munkájában a szénbányászás alkotórészt képezhesen, mert enélkül az ország nem helyezkedhetik egészséges üzleti alapokra. A magas áraknak főleg három oka van. A munkabérek megkésztetődtek. A teherszállítás díja megkésztetődött. Igazolja ez a mai szénárakat a kicsinybeni eladásban? Nehezen. A szenátus ipari vizsgáló bizottsága előtt fekvő jelentés azt igazolja, hogy a háború előtt a szén termelési költsége tonnáknál csak valamivel került többre egy dollárnál. Az átlag most, beleszámítva a munkabéreket, a hivatalnok díjakat, a masinák költségeit, az anyagot, meghaladja a három dollárt tonnáknál. Az előbbi forrás kimutatása arról számol be, hogy a háború előtt a szén szállítási költsége a bánya szájától a fogyasztóig, tonnáknál egy dollár és ötven centbe került. Ugyanezt az utért ma három dollárt kell fizetni. Mindebből az világosodik ki, hogy a háború előtt a szén termelési költsége tonnáknál három dollár volt, míg most hat dollár.

De a szén tonnáját kicsinyben sokkal drágábban adják el. A különbség a termelőnek, vagy a kereskedőnek, vagy mind a kétnek a zsebébe vándorol. Az ár nagyon magas. Az árak le kell jönni. Nemcsak azért, hogy stimulálja az ipart, nemcsak azért, hogy a családapa válláról levegye a terhet, hanem azért is, hogy a szénbányásznak több munkaalalma legyen.

Ha az ár nem szűkíti le, vagy két dolog okvetlenül be fog következni. Le kell majd többek között szállítani a bányászok bérét, amit igazságosan csak akkor lehet megtenni, ha ugyanakkor több munkaalkalmat biztosítanak nekik, ami viszont a bányász évi jövedelmének az emelkedését biztosítja. A másik, ami bekövetkezhet, hogy a kongresszus elfogadja majd a Frelinghuysen szenátor törvényjavaslatát, ami szerint a kormány joga lesz az, hogy a széntermelőket könyveit, kiadásait, bevételét, hasznát átvizsgálja, az árakat meghatározza és úgy a termelőt, mint a kereskedőt ennek az árak betartására kötelezze.

Dacára annak, hogy az Egyesült Államokban hét ezer független bányatulajdonos van, aki kijelenti, hogy a magas szén árak vonatkozó semmiféle összeküvésben nem vesz részt, a tény mégis csak az marad, hogy a szén igen drága. És ez a magas ár kerékkötője az iparnak. S a tény az, hogy a szén magas árát igenis ennek a hétézer embernek az önkénye állapította meg.

Nem szabad engedni, hogy ez a hétézer ember dirigálja az ország egyik alapvető iparágát, ahogy akarja. Nem szabad megengedni, hogy ez a hétézer ember kiszajtozza az Egyesült Államok gazdaságának ezt a forrást.

Ha ők maguktól nem találják el a helyes utat, a min a szén szétosztása kell, hogy történjen, a törvényhozás majd elvégzi helyettük ezt a munkát.

A fiatalság hódító utja a római katolikus egyházban

XV. Benedek pápa a fiatalok mellett.

AZOK az idők elmúltak, mikor a római katolikus egyház vezetésében csak azok a főpapok juthattak szóhoz, akik — öregek voltak. Benedek pápa véglegesen szakított a tradíciókkal, legalább is annyiban, ami az öregeket illeti. A pápa, aki élesen látja a dolgokat, megállapította, hogy a megváltozott időkben megváltozott rendszerre van szükség. Belátta, hogy a mai lelki változások idején arra van szükség, az Egyháznak, hogy ezekkel a változásokkal lépést tartson, ezt pedig csak úgy érheti el, ha a vezető helyeken életük virágjában levő emberek állnak, akiknek az akaratereje nem gyengül meg, a szemük és az eszük biztosan érez és lát.

A legújabb kinevezések mind ebben a szellemben történtek. A megüresedett helyeket, vagy az újonnan alakítottakat fiatal férfiakkal töltötték be, vagy legalább is olyanokkal, akiknek szelleme még az ifjúság fényében ragyog. Ennek a felfogásnak az érvényesülése — így tartják ezt a Vatikánban is — elsősorban Amerikára vonatkozik. E felfogás a legújabb amerikai főpapi kinevezések élénken illusztrálja.

Dougherty kardinális és Hayes new yorki érsek: mind a ketten annak a típusnak minál, amiket a Vatikán most igyekszik mindenfelé elhelyezni a felelősségteljes helyeken. Curley, a baltimorei érsek, mindössze negyvenkét évesen és csak tizenegy éve pap. Ő a legfiatalabb egyházi.

Az amerikai prelátusoknak ez a triumviratusa jelző lámpása annak a politikának, amit a Vatikán ezentúl folytatni akar.

A sajtóságos helyzet, amiben az Egyház magát a háború után találta, okvetlenül szükségessé tette ezt a politikát. A háború előtt a Vatikán tizenegy országban volt képviselve pápai kiküldöttek által, a háború óta ezeknek a száma megduplázódott. A hirtelen támadt másik tizenegy nunciaturát nagyon gyorsan kellett betölteni. Benedek pápa, még ha öregekkel akarta volna is betölteni ezeket a helyeket, nem tehetné, mert nem állott elég ilyen személyiség rendelkezésére.

Az új vatikáni diplomaták többnyire a római szemnárúmat fiatal és tehetséges professorai közül kerültek ki. A kinevezések "a régi iskola" hívei között sok kommentár adott alkalmat: hogyan láthatjuk majd el a kötelességeiket az új emberek, akik tegnap még a katedrán álltak és elvont tudományokkal foglalkoztak, ma pedig egy diplomata szalon plüssé és intrikái közé kerültek! A válasz azonban erre ez: azok az emberek, akik eszükönél és tudásuknál fogva hivatottak arra, hogy az ifjúságot tanítsák, biztosan alkalmazkodni tudnak majd a megváltozott viszonyokhoz.

Érdekes az is, hogy a pápai külügyminisztériumban is az ifjúság dominál. Gasparri bíróknak maga öreg ember, a "régis iskola" híve, de akik körülveszik, aránylag nagyon is fiatal emberek, tekintettel az állásukra, amiket betöltenek. Mgr. Borgognini, az új párisi nuncius, aki Mgr. Ceretti követi ebben a méltóságban, mindössze harmincnégy éves — ő ellene igen erős volt az oppozíció, de maga Benedek pápa volt az, aki az ellenkezőt elhallgattatta és határozottan ragaszkodott a kinevezéséhez. Az új párisi pápai nuncius általában Gasparri bíróknak utódjának tekintik, sőt vannak, akik azt suttogják, hogy ez a harmincnégy éves ember az, aki a pápai állam ügyeit tulajdonképpen intézi.

Mgr. Pociardo, a második pápai államtitkár, negyven éves.

De nem az életévek száma az, ami ezeket a szentéletű férfiakat tulajdonképpen fiatalá teszi, hanem a lelki, amely fiatal, a gondolkodásmódjuk, a felfogásuk, amely teljesen modern, a modoruk, ami tisztára a mindennapi élet emberének modora. Az teszi őket fiatalokká, hogy mentesek a régi egyházi előítéletektől, nem elfogultak és nem a papnak, de az embernek a szemébe keresztül akarják a dolgokat látni.

Egy adoma álljon itt példaképpül annak a típusnak, amit a pápa favorizál.

Néhány estendővel ezelőtt a Vatikán és a francia köztársaság között meglehetősen kiélezett a viszony. Ezt helyre kellett állítani. A Vatikán nevében Mgr. Ceretti folytatta a tárgyalásokat. A főpap inkognitóban érkezett a francia fővárosba.

Clemenceau nem ismerte, sőt látta Ceretti-t. Az öreg cinikus és gunyira igen hajlandó Clemenceau szarkasztikus megjegyzéseket tett már előre arra az öreg kardinálisra, akit a pápa tárgyalni küldött, aki majd elavult szóvalakkal él majd, fel lesz cizmázva, de végül nagyon rosszul fogja a Vatikán érdekeit képviselni.

Mialatt a kormány tagjaival így beszélget, a terembe vezetnek egy fiatal embert, akin nagyon elegáns utcai ruha van, civil ruha, civikert visel, kedves külsejű, lekötőleg modoru diplomatát.

— Ki ez? kérdezte Clemenceau csodálkozva.

— Ez a Szentatya követe, suttogták a környezetében.

— És a két ember nagyszerűen "kijött" egymással. Clemenceau nagyon megszerette a nunciust, aki viszont nem idegenkedett az öreg kétszínűtől, aki tudvalegleg nem tartozik a római katolikus egyház legjobb barátai közé.

Huszonöt éve kísérletezik a tudomány az X sugarakkal.

A Röntgen sugarak csodás munkái.

HUSZONÖT éve mult, hogy Röntgen, akkor würtzburgi tanár, a róla elnevezett sugarakat felfedezte. Az új sugarak — Röntgen X-sugaraknak nevezte — egy csapásra, minden tolokódó reklám nélkül oly népszerűsége tettek szert, melylyel kevés felfedezés dícsékedhet. Tényleg csodás dolgokat tudtak és sugarak: az ő jövőtükben az ember saját esztét-jait, egész esztétvázat is megláthatta.

A fizikusoknak sok fejtörést okozott az a kérdés, mi is az a Röntgen-sugár? A gyakorlat emberei, az orvosok, mit sem törődve a tudós gondokkal, rögtön értékesítették az új sugarakat. Kezdetben diagnosztikai: cölókra, belső kóros elváltozások, a testbe jutott idegen tárgyak helyének kimutatására, később gyógyításra is használták, borbajok, rosszindulatú daganatok stb. kezelésére. Huszonöt év alatt e téren igen nagy a haladás.

Mi a fizikus szemével vetünk egy pillantást e sugarak 25 éves pályafutására, tisztán tudományos értéküket mérlegelve. Sok öröme telik a fizikusnak a visszaspillantásban. E sugarak természete teljesen tisztázódott s szervesen kapcsolódik bele a fénysugarak s általában az elektromágneses sugárzások rendszerébe. De különösen azt szeretném megmutatni, hogy milyen finom, érzékeny kutató szemre bizonyultak, melylyel az anyag legintimebb belső szerkezetét tudjuk kitapogatni. E kitapogatás kétféle módon történik: vagy azt vizsgáljuk, hogy az egyes anyagok milyen Röntgen-sugarakat bocsátanak ki, vagy azt, hogy a rájuk eső sugarak miképpen bocsátják át és miképpen verik vissza. Tudunk kell, hogy sokféle Röntgen-sugár van: amint van vörös, zöld stb. fény, úgy van különböző "színi", vagy amint inkább mondjuk, különböző keménységű Röntgen-sugár is. Minden elem más-más Röntgen-sugarakat képes kibocsátani, melyek jellemzőek az illető elemre. Bohr elmélete szerint minden elem atomja egy pozitív elektromos magból áll, mely körül negatív töltésű kicsiny részecskék az elektromos keringenek, akárcsak a bolygók a nap körül. A mag és az elektromos elhelyezkedéséről és mozgásáról árul el sok mindent a kibocsátott Röntgen-sugár.

Részletesebben szólnak arról, mit árulnak el a testeken áthaladó Röntgen-sugarak, Ennek vizsgálata döntötte el végleg, hogy a sugarak természete azonos a fénysugarakéval. Ez már az angol Barkla kísérletén alapján (1905) nagyon valószínűvé vált; a döntő bizonyítékot Laue német fizikus híres kísérlete szolgáltatta 1912-ben. Hogy a kísérletet megértésük, előbb a fényről kell egyet-mást elmondanunk.

Ugy mint az ember, a fény is igazi természetét akkor árulja el, amikor utját nem futhatja be simán, hanem valami akadály gördül elébe. Tegyük csak a fénynyaláb utjába igen finom szövést szítát, ennek apró nyílásán átkényszerített fény sok egyenlőálló fénysugárra bomlik, mint egyes szálakból álló fénypatát hagyja el a szítát. A fizikus ebből tudja meg, hogy a fénysugárban igen szorosa elektromos rezgések terjednek tovább. Pontos azt megjegyezzük, hogy a szita szerkezetének belyéget reányomja a rajta átmenő fénysugár. A fénypatam szétágazásából meg lehet mondani, milyen sűrű a háló, mert a sűrűbb háló jobban ágaztatja szét a fényt, mint a ritkább; de az is áll, hogy ugyanazon a hálón a vörösfény jobban ágaztatja szét, mint a kék, mert amannak rezgése kevésbé szorosa.

E kísérletekhez olyan sűrű hálókat használnak, melyen minden milliméterre néhány száz eszik, úgy készítik őket, hogy pl. üvegre megmáltalt ilyen sűrűn huznak karcolásokat; ezek az u. n. optikai rácok. Ha a Röntgen-sugár is olyan mint a fénysugár, akkor a rácson áthaladó Röntgen-sugarak is pamatra kell szétszórni. Csak az a haj, hogy a Röntgen-sugarban a rezgések körülbelül 10,000-szer szorosa a fénynél, ami azt jelenti, hogy az optikai rácsnál 10,000-szer szorosa rácsra érezhetetnek csak a Röntgen-sugarak pamutra bomlását. Ilyen sűrű rácot azonban emberi kéz nem tud készíteni.

Latie-zseniális gondolata volt, hogy nem is kell ilyen rácot készíteni, mert a nagy természet, amely utólerhetetlen mester kézen a kezükbe adta: minden kristály ilyen rác! A kristallografusok régen tanították, hogy a kristályban a molekulák szabályos térbeli hálózat szerint sorozóznak és pedig olyan sűrűn, mely épen megfelel a Röntgen-sugarak rezgés-számának. Ha ez igaz, akkor a kristálylemez a rajta áthaladó Röntgen-sugarat éppúgy pamatra bontja szét, mint az optikai rác a fénysugarakat. A kísérlet e gondolatot fényesen igazolta. A kristálylemezeken áthaladó Röntgen-sugár tényleg pamatra bomlik, melyben az egyes sugarak csodás szabállyal szét szóródnak körül a középsőt. A pamat elosztásából persze következtethetünk a kristály szerkezetére, arra, hogy a sugar utjában álló atomok vagy molekulák miképpen oszlanak el. Különböző kristályokról visszavert Röntgen-sugár is szartja a kristály belső szerkezetét. Ime a Röntgen-sugarak nemcsak az élő test, hanem a kristály végtelenül finom esztétvázat is látványos teszik.

A kristály szerkezet ilyen kikutatásában főleg két angol fizikus: W. H. és W. L. Bragg (apa és fia) tűnik ki. Tőlük tudjuk, hogy például a konyhasó-kristályban a natriumatomok kockahálózat csuespontjaiban és a kockalapok felezőpontjaiban, a chloratomok pedig az élek felezőpontjaiban vannak; a natrium-atom pozitív, a chlor-atom ugyanakkora negatív elektromos töltést hord. E hálózat oly sűrű, hogy az elemi kocka éle körülbelül egy félmilliméter milliomodrésze. Érdemes, hogy például a konyhasóban az atomok nem képeznek kisebb, önálló csoportokat, molekulákat, amint eddig gondolták, legfeljebb azt mondhatjuk, hogy az egész kristály egyetlen óriási molekula.

Eldondolhatjuk, hogy a Röntgen-sugár a kémikusnak is sok érdekes dolgot tud elmondani az anyag belső titkaiból. Reméljük, hogy a fizikus számára is még sok mondanivalója van.

Pénzküldés

Magyarországra Csehszlovákiába Jugoszláviába Romániába

Készpénz dollárok kifizetése Magyarországon, Jugoszláviában

Postai és távirati pénzküldés.

BETÉTEK HAJÓJEGYEK KÖZJEGYZŐI ÜGYEK

Kiss Emil BANKÁR
133 Second Ave., New York.

Nagy a drágaság Petrográd városában

Olyan fantasztikus számok kerülnek forgalomba az oroszországi árákról, hogy az újságolvasó már nem is hiszi el ezeket a drágasági adatokat, ha még olyan értéktelennek ismeri is a szovjetrubelt. Most azonban a teljes hiteltelenség látszatával közöl pontos adatokat az oroszországi árákról a Neue Freie Presse egyik nagy cikkében egy német szemtanú, aki a minap érkezett meg az éhező Oroszországból, Pétervárról. Megírja a többi közt, hogy Péterváron egy hónappal ezelőtt, 1921 július 10-én, egy font vaj 25.000 rubel, egy font sajt 20.000 rubel, egy font fekete kenyér 4500-5000 rubel, egy font fehér kenyér 6000-7000 rubel, egy font málna 4000 rubel, egy darab tojás 1200 rubel, egy pár cipő 250.000 rubel és végül egy viselt, de még jó állapotban lévő férfiruha 700 ezer vagy 1,000,000 rubel. Leninek elérték eljüket; ahol egy uraságtól levett férfiruha egy millióba került, ott igazán nincs értéke a pénznek. De az élet se sokat érhet ilyen országban.

Távrepülés gép nélkül.

Egy német mérnök minden motor nélkül igen sikeres repülést végzett.

BERLIN, szept. 6. — Az ide Kasslából beérkezett egyik távirati híradás szerint egy Klemperer nevű német mérnök sikeres repülést végzett egy szinti szárnnyakkal, amelyeket motorerő egyáltalán nem hajtott. A beérkezett jelentések szerint a mérnök ez alkalommal öt kilométert — (vagy három és egy nyolcad angol mérföld) repült be tizenhárom perc alatt.

A távirati jelentés szerint a mérnök kilencszázharz méter magasságban kezdte meg a repülését és több mint tíz percig állandóan ebben a magasságban lebegett.

A hozzáértők szerint a német mérnök talánmánya forradalmat jelenthet a repülés terén.

Férjes asszonyok bizalommal fordulhatnak tanácsért hozzánk, levélleg is. (Válasz titoktartás mellett.)

MEGVÁLTO GYÓGYSZERTÁR
2017 W. 25 Street, Cleveland, O.

ÉLETMENTŐ

Ezen kiváltképp érdekes és tanulságos könyv mindenképp nem által, akár fiatal, akár öreg, figyelmen kívül hagyandó. Nagy hasznát hozza, bár egy házasúrnak, mint szinte minden nőnek, kik beosztásában házasúrnak élnek. Réseletesen foglalkozik a minden férfi és női idegrendszerrel, vér, lérv és krónikus bajokkal, leírja az emlékező képesség okait: egyfajta először minden, előforduló betegséget a annak mikénti gyógyítását. Az Élet (Életmentő) betegségei, valamint gyógyításuk külön lap van melléve. Ár: háromszázötven cent, ajánlva 50 cent. Kiváló a

Német Gyógyintézet
684 UNION AVE., NEW YORK. A kuruális meggyógyítás útjából. Bejegyzve 1880-ban. Üssözög. Van a kongresszusi törvényekkel.

NAGY TÁRSASUTAZÁS

Európába
1921 OKTÓBER 27-ÉN
MOUNT CLAY

kényelmes gyorshajóval
HAMBURGBA
LENGYEL MIHALY amerikai polgár és New York állami közjegyző vezetése alatt, aki Európát többször megjárta és utasaink kényelméről és biztonságáról a hajón, a kikötőkben és a határállomásokon gondoskodik.

A MOUNT CLAY CSAK HARMADOSZTÁLYU UTASOKAT SZÁLLIT, akik 2, 3, 4 és 8 ágyas szobákban lesznek elhelyezve. AZ EGESZ HAJÓ KIZÁRÓLAG A HARMAD OSZTÁLYU UTASOK RENDELKEZÉSÉRE ÁLL.

Kényelmes, tiszta fehér ágyak. Külön társalgók, dohányzótermek és bárhelyiség. 9 tagú zenekar. Magyaros konyha. Állandó orvosi szolgálat. EGY SZÓVAL ELSŐ OSZTÁLYU ELLÁTÁS HARMAD OSZTÁLYU ÁRÉRT.

Hamburgból külön vonat szállítja az utasokat Magyarországra és Csehszlovákia felé.

Hajójegy ára \$125.00 és \$5.00 hadiadó külön

HA MEG NINCS UTLEVELE MI BESZEREZÜK. PODGYASZAT TÜZ, LOPÁS, ELVESZÉS ELLEN HAZAIG BIZTOSÍTJUK.

Foglalja le helyét még ma, küldjön jegyére \$20 előleget.

American Union Bank

Németh János, elnök
Főület: 10 E. 22nd ST., New York City.
Fiók: 1597-2nd AVE. New York City.

- STANDARD BANK 55 Ave. B., New York City.
- AMERICAN STATE BANK Gary, Ind.
- AMBRIDGE SAVINGS & TRUST CO., Ambridge, Pa.
- THE CITIZENS TRUST & SAVINGS BANK Columbus, O.
- FARMERS NATIONAL BANK Beaverfalls, Pa.
- INDIANA HARBOR NATIONAL BANK Indiana Harbor, Ind.
- INTERNATIONAL EXCHANGE BANK 1126 Penn Ave., Pittsburgh, Pa.
- UNION TRUST CO. 120 East Market St. Indianapolis, Ind.
- YOUNGSTOWN STATE BANK Youngstown, O.
- M. AMBORSKI, Gaylord, Mich.
- F. BELEZNYAY 1210 Gelena St., Milwaukee, Wis.
- GEZA BOLEZ 238 Hamilton St., Allentown, Pa.
- BOLLA és FIAI 7932 W. Jefferson Ave., Detroit, Mich.
- JOHN E. BUTSKÓ 9146 Campau Ave., Hamtramck, Mich.
- J. DUSCHINSZKY 7800 W. Jefferson Ave., Detroit, Mich.
- EPERJESY & HUSOVSKY 323 Broad St., Johnston, Pa.
- WM. A. FUZY East Chicago, Ind.
- J. GOYNE Mahoney City, Pa.
- JUL. V. HARTMAN 52 N. Main St., Kenosha, Wisc.
- S. A. HESSNER 719 St. Paul Ave., Milwaukee, Wisc.
- HIRSCHFELD BROS. 7724 W. Jefferson Ave és 428 Griswold St., Detroit, Mich.
- KERTESZ & CO. 10422 Collins St., Joliet, Ill.
- A. KLAWIER 667 Treble Ave., Pittsburgh, Pa.
- G. KRISTON, 616 Maple Ave., Johnstown, Pa.
- M. E. MARTIN 1136 E. 93rd St., Chicago, Ill.
- MAKRANCZY TESTVÉREK, 2815 Lorain Ave., Cleveland, O.
- 7800 W. Jefferson Ave.,
- MOKRAY TESTVÉREK 150 Second St., Passaic, N. J.
- W. H. RICKEY 38 West St., Trenton, N. J.
- J. P. SMITH 310 Tuscarora Ave., Barberton, O.
- W. SCHOEFERNACKER 4232 Wentworth Ave., Chicago, Ill.
- D. SAUBER Lackawanna, N. Y.
- M. TORHAN MtClair, Pa.
- SIMON P. GYULA, Corner Genesee and Whittemore St., E. Toledo, O.
- GEORGE TÓTH 602 So. Chapin St., South Bend, Ind.

HA HALLGAT E SZAVAKRA, SOHA EZ ÉLETBEN NEM FOJGA MEGBANNI!

Ha Ön előzekény, gyors, pontos és becsületés kiszolgálásban óhajt részesülni, akkor mindennemű pénzküldési, hazautazási, kihozatali és óhazai ügyében a majdnem két teljes évtized óta fenálló és kitünő hírnévnek örvendő

RUTTKAY JENŐ BANKHÁZHOZ
(106 Avenue B, New York, N. Y. cím alatt), forduljon levélben vagy személyesen.

SOHA EZ ÉLETBEN NEM BANTA MEG AZ, A KI HALLGATOTT E JÓ TANACSRA!

Rövidebbre szabják a papírpénzt.

A kincstár kisebb méretűre tervezi az új amerikai papírpénzeket.

TAKAREKOSÁG A FÖÖK.

Együttal új óvintézkedések is lehetővé lesznek.

WASHINGTON, szept. 6. — A kormány nem sokára gyökeresen meg fogja változtatni a papírpénz alakját. A dollárnak azt a formáját, mely csaknem a köztársaság megalakulása óta mindig ugyanaz maradt.

A kincstár tisztviselői szerint a változtatásnak többféle oka van. Az első takarékosági ok az, hogy az új dollár rendkívül drágán tudják csak előállítani a daltoni, Mass., Crane papírgyár. Ez a titkos előállítás módjait, melyet a volt Crane szellemi tőkeleteseit, abból áll, hogy a papír anyagába selyemszálakat szőnek bele oly módon, hogy azt csaknem lehetetlenség utánmozni.

Az új terv szerint minden ilyen ívből négy helyett öt dollárjegyvet vágnának. Ezt tervezik legalább is a kisebb értékű papírpénzeknél, melyekből nagyobb mennyiséget kell készíteni.

Az alakváltoztatásnak másik oka a kincstári tisztviselők szerint az, hogy ez a mostani alak csak hosszukézü és hosszujjú egyéneknek alkalmas. Pénztárnaknál és bárhol is sokkal könnyebben tudnának kezelni rövidebb bankjegyet.

Az is figyelemreméltó előzete volna a változtatásnak, hogy ezt az alkalmat fel lehetne és fel is fogják használni arra, hogy a pénzhamisítás ellen néhány legújabb feltalált óvintézkedést foganatosítsanak.

Az egyik ilyen, hogy a különböző értékű papírpénzeket különböző nagyságúakra fogják vágani. Így aztán lehetetlen lesz a 2 dolláros bankjegyet 20 vagy 200 dolláros értékre hamisítani, mint azt a múltban gyakran megtették.

A törvényszabta szöveget is átközzik a bankjegy hátulso oldaláról az első oldalára.

A bankjegy értékét nagy színes számmal nyomtatják a papírra, a mit különösen szívesen fogadnak majd a bevándorlók, a kik még angolul nem tudnak olvasni, de ugyisintén a bankok is.

A kincstár szerint az alakváltoztatás célja az, hogy "a biztonság legmagasabb fokát érhesse el a pénz kibocsátásánál és egyúttal takarékoskodjanak is."

SZÖVETSÉGI FEGYHAZBÓL MEGSZÖKÖTT RABLÓK.

ACOMA, Wash., szept. 6. — Roy Gardner californiai postarabló elmenekült a McNeil szigeten lévő szövetségi fegyházból. A szökése izgalmas körülmények között történt. Harmadmagával menekült ki a börtönből, de két társát leölték az örök. Everet Impny, aki életfogytig tartó fegyházra volt elítélve, meghalt, Lawardus Bogart, egy másik életfogytig tartó fegyházra ítélt rabolygkos pedig súlyosan megsebesült. Aligha marad életben.

A menekülés baseball játék folyamán történt, amidőn több mint 250 rab a játékból gyönyörködött. Gardner tagja volt az egyik játszó csapatnak.

73 PERC ALATT 186 MÉRTFÖLDET REPÜLT.

BRESCIA, Olaszország, szeptember 6. — Sadi Lecoate francia aviator megnyerte a repülőverseny nagrdíját avval, hogy 73 perc alatt 300 kilométert repült, ami 186.1 mértföldnek felel meg.

Vasárnapi Kirándulások a Nickel Plate Road vonalon

Green Springs (gyógyhely) Mortimer, Fostoria, Bellevue, Lorain és sok más helyre.

Hét végi kirándulások: Green Springs, Bellevue, Fostoria és Mortimer. Az összes vonatok Szombat és Vasárnapi. — Visszatérés az eladást követő Hétfőn.

Teljes felvilágosítást kap a Ticket Ügynökséni, Euclid Ave. (E. 120 St.), Broadway, West 25th Street, 209, 15, 22

ELLENSÜLYOZNI AKARJÁK TELEKI PÁL MUNKÁJÁT MAGYARORSZÁG SZOMSZÉDAI.

(Folyt. az 1. oldalról.)

vezetői azt mondották, hogy ez a legjobb módja az elnyomott nemzetiségek fékmentársának. A szövetségek győzelme és az erre felépített trianoni béke azonban mindezt megváltoztatta. A 11,000,000 román és szláv felszabadította és egyváltott két nemzeti államaikkal: Romániával, Cseh-Szlovákiával és Jugoszláviával. Míghogy azonban ezek a nemzetiségek a magyarokkal egészen összekövekedve laknak: így történt, hogy mintegy 2,000,000 magyar bocsátottak az utódállamok polgárságába. Magyarországnak 9,000,000 tiszt magyar népessége maradt.

A magyarok persze ezt az elosztást igazságtalannak és elviselhetetlennek tartják és fogadkoznak, hogy sohasem fognak abba belenyugodni. Azt állítják, hogy a békeszerződést az erőszak nyomása alatt írták alá és ezért annak nem kell engedelmessékedniük. Hangoztatják, hogy ők magasabb színvonalon álló nép, akik ezer éven át kormányozták az alsóbb közét, melyek eleven húsdrabokat szaggatnak ki Magyarországtól. Ausztria is, csakúgy mint Magyarország, a földön fekszik elterülve, és most Ausztria klopja az aranyát Magyarországtól zsebéből." Hegedűs tagja annak a kormány, mely a trianoni békét törvénybe iktatták.

1920 tavaszán maga Horthy kormányzó is kijelentette, hogy a békét csak azért fogják aláírni, hogy időt nyerjenek a hadsereg újjászervezésére. Azóta előkelő politikusok és államférfiak többször ismételték ezt a kijelentést, melyet persze nem szántak a külföldi nyilvánosságnak. Folyton azt hangoztatják, hogy a rájuk kényszerített erőszakos béke nem kötelezi őket; elfelejtik, hogy minden legyőzöttel szemben erőszakos békét alkalmazzák.

A trianoni béke a magyar hadsereg létszámát 35,000 főre csökkentte. Ennek a létszám csökkentésének sohasem tették eleget, hiába sürgették a szomszédos államok. A monarchia idején a hadsereg sohasem volt népszerű, most meg valóságos bálványozás. A katonatisztek akármint megengednek maguknak a nagyközönséggel szemben. Itt Bibesco elmondja egy személyes élményét, mikor Békéscsabán feltartóztatták és öt óra hosszat fogságban tartották azért, mert egy parasztot vitt köcsiján, a kit a magyar örök szocialista ügyüknök állítottak.

A háborús szellemnek az áldozata lett Rakovszky nemzetgyűlési elnök is, akit Prónay ezredes mondatott le. Hogy pedig a lefegyverzést hogyan viszi keresztül a kormány arra nézve kik hivatalos okmányt közül az egyik bécsi újság nyomán. Mindkét kormányrendelet a kismértő "statistikai hivatalhoz" van intézve, és arról szól, hogy ezután a katonai hatóságok által beszozott tisztiek polgári ruhában fogják végezni a "statistikai munkálataikat", a katonai nyilvántartás céljaira.

A cikk ezután áttér a magyar irredenta-mozgalom ismertetésére. Beszél a Területi Érség Ligájáról, amely a propaganda-füzetek ezreit szórta külföldre. Ugyanez a Liga küldött egy fiatal magyar diákot Szlovákiába, hogy gyilkolja meg a cseh kormányzót. A diákok azonban hűvöse tettek és eskü alatt mindent bevallott. Ügynököket küldtek a megszállott területekre, kormánypénzzel, hogy ott bolshevizmust szitssanak és így okot adjanak a fegyveres beavatkozásra. Majd személyvényeket közül a magyar lapokból, melyek minden erejükkel igaztadják a magyarokat, hogy ne nyugodjanak bele a mostani állapotokba.

De a legnagyobb veszedelem a trónkérdésben van. Teleki grófnak arról kellett volna beszélnie, hiszen értő senki sem tud többet, mint ő, aki a husvéti sikertelen puces után is "Ő Felsége a Király" címen írt Habsburg Károlyról, a mi aztán bukását is okozta. De ezek helyett persze Teleki gróf inkább beszélt történelmi mesékről, vizirajzi általánosságokról és hasonlítani akarta a magyarosítást az amerikaiosításhoz. A mit mondott, az nem a helyzet pártatlanul megrajzolt képe, hanem a magyar nemzetipártiak gondolkodás módjának a kiállítás.

Meghülni könnyű így ősz felé

de kilábolni nehéz belőle. Éppen azért vigyázzunk s kövessük a városi közegészségügyi hivatalok jótanácsait. Hülés esetén ígygmunka este lefekvés előtt forró Partoherb teát s azután bujjunk az ágyba.

Ily módon könnyű kilábolni.

A Partoherb erősíti a vesét, segítségére van a szervezetbe került tisztatlanságok kiküszöbölésében. Partola gyógyucukorkával minden nap ki kell gyomrunkat és beleírket is tisztítani. Ezzel nemcsak a hülés elmulását siettetjük, de védjük is szervezetünket újabb meghülések ellen.

Parto Herb legyen kéznél minden magyar otthonban így kora ősszel.

Használja a család és edze szervezetét a téli nagy hidegnek való ellenállásra. Egy nagy családi doboz Partoherb vesefüti és gyökértea 1 dollár, hattal 5 dollár ezen a címen:

Partos Patika
160 Second Ave., New York, N. Y.

Az ir ügy aggasztja a királyt.

György király az ir. bonyodalom dolgában tanácskozik a miniszterével.

BÉKÉS MEGOLDÁST AKAR.

Az ir republikánus hadseregbe tizezer unjocot vettek fel.

LONDON, szept. 6. — A jelek arra mutatnak, hogy György király előzetes tanácskozást fog tartani a kormány tagjaival, mielőtt még ezek Ivernessben Lloyd Georgeval összejönének, hogy Irország sorsa felől határozzanak.

Az itteni általános vélemény szerint a király azt fogja követelni a kormánytól, hogy hagyja nyitva az utat a további tárgyalások részére a sinu feikkel és hogy fogadják el De Valera ajánlatát, aki új konferenciát szeretne Londonban. Az ir köztársaság elnöke a legutóbbi választásban tudvalevően visszautasította az Irország részére angol részről felajánlott tartományi kormányzatot.

A Dublinból beérkezett hírek szerint az egész Irországban nagyban folynak a hadikészülődések és nagy számban veszik fel az önkénteseket az ir republikánus hadseregbe. A legújabb beérkezett hírek szerint eddig már tizezer unjocot vettek fel.

A fővárosban állomásozó ir republikánus csapatok nyugtalanságot nem mutatnak, azonban a hegyvidékről beérkezett hírek szerint nagyban folynak ott a katonai gyakorlatok.

Dublinban nyitlan azt jövendölük, hogy tíz napon belül kiul a háború, noha azért még sokan vannak, akik a békében bíznak.

Közben pedig újabb kísérletek történnek arra a színtalra, hogy az irrek a maguk részére nyerjék meg az ulsterieket.

GYÖKERESEK HOOVERNEK REFORMJAI.

A kereskedelmi miniszter átrreformálta a hivatal egész rendszerét.

WASHINGTON, szept. 6. — Noha csak alig hat hónapja van a hivatalban Hoover kereskedelmi miniszter, mégis immár gyökeresen átalakította a miniszteriumt, mely mint külföldi tudósítók bejelentések felismerésére és gyökeres reformokat vezetett be az egész vonalon.

A reformok természetét híven mutatja a miniszterium hivatalos kiadványa, a "Commerce Report" is. A miniszterium ez-előtt naponta adott ki ilyen jelentéseket, amelyekben a külföldi tudósítók bejelentett tudósításai egyszerűen leközölték voltak, minden rendszer nélkül.

Most, augusztus 31-től fogva, nem naponta, hanem csak hetenként egyszer fog megjelenni a "Commerce Reports". Azonban a beérkezett jelentések felismerésére, még pedig úgy kereskedelmi áruickek, mint a piacok földrajzi felvétele szerint. A célja ennek az, mondja Hoover, hogy az amerikai kereskedők könnyebben áttekinthessék és könnyen megtalálhassák a számára szükséges adatokat, amelyek a miniszterium kiadványában kétféle alapon is rendszeresen csoportosítva vannak.

A miniszterium reorganizálásánál a miniszter az ország legkiválóbb szakférfiainak a véleményét kérte ki és az egyes osztályokban, amelyek most szintén árucsoportok szerint vannak felosztva, ezek közül a szakértők közül sokat el is helyeztek, akik ott a szakmuknál irányítják.

AGYSZÉLŐTÉST KAPOTT FÜRDÉS KÖZBEN A TÖBÁN.

PETOSKEY, Mich., szept. 6. — Jessie E. Clark, a cincinatti Union Central Life Insurance Company elnöke Harbor Pointon fürdés közben agyszélütést kapott s valóságos állapotban került kórházba.

Megérkeztek a legjobb legújabb
SZESZ PERCENT ÉS PROOF MÉRŐ
OLCSÓBB ÁRAK!
Ára 3 dollár
Házkészlet utasítással küldi az ország minden részébe a
VÖRÖS KERESZT PATIKA
8901 BUCKEYE ROAD, CLEVELAND, O.

BEPERELTÉK CHAPLINT.

Volt feleségének ügyvédje akasztott pert Charlie nyakába.

NEW YORK, szept. 6. — Charlie Chaplin, a hírneves film komikus ellen tizezer dollár erejéig furcsa pert indított a volt feleségének, Mildred Harris film művésznőnek az ügyvédje. A tizezer dollár az az ügyvédi költség, amellyel Mildred Harris a californiai ügyvédnek tartozik azokért az ügyvédi szolgáltatásokért, amelyekért az ügyvéd a művésznő Chaplin ellen indított váloperében teljesített.

Az ügyvéd az alapon indította a pert Chaplin ellen, hogy a törvény értelmében, a férj köteles a feleségének szükségleteiről gondoskodni, már pedig az ő ügyvédi működése a váloper során, szükséglete volt a művésznőnek, aki akkor Chaplin felesége volt.

"Ez a legjobb tréfa, amit Los Angelesből való elutasításom óta hallottam," mondotta a film-komédiás az ügyvédnek. "Az ön szolgálata nem szükséglet, hanem fényűzés számba ment. Amikor a volt feleségemmel százezer dollárban kiegyeztem, abban a véleményben voltam, hogy ebben az összegben minden benne foglaltatik. Most is ebben a véleményben vagyok."

A keresetet közvetlenül az Európába való elindulása előtt kézbesítették Chaplinnek.

PÉNZE
ne fekdjön gyümölcsöztetés nélkül. Ön dolgozik, miért ne dolgozzon pénze is!

PÉNZE
ha egy jelentésetleges cég által van biztos részvényekbe befektetve, dolgozik Önnek.

PÉNZE
ha Henry L. Doherty & Company cég által van befektetve az AMERICAN GATEWAY REALTY CORPORATION részvényeibe, dolgozik és hasznot hoz Önnek.

PÉNZE
így befektetve nagy jövedelemmel dolgozik Önnek, mert ezen részvények minden 100 dollár befektetés után már mostan is 8 dollár hasznot fizetnek évente, jogos kiltással, hogy többet fognak hozni.

PÉNZE
befektetését csak akkor kívánjuk, ha előbb meggyőződött ezen befektetésnek biztonságos és jól jövedelmezőségéről éppen úgy, mint cégünknek elsőrendűségéről.

Küldje el az alábbi szelvényt, kitöltve, még ma címünkre, további felvilágosításokért, miáltal Önre nem hárul sem kötelezettség, sem költség.
Henry L. Doherty & Co.
Foreign Language Investor Department
12 Pearl St., New York City.
HANS RIEG, MANAGER.

Henry L. Doherty & Company
Foreign Language Investor Dept.
12 Pearl St., New York City
Név .....
Utca és házszám .....
Város és állam .....

DRESEL LESZ VALÓSZÍNŰLEG A NAGYKÖVET

Harding elnök hír szerint előléptetni akarja a berlini ügyvivőt.

JÓK AZ EREDMÉNYEI.

Az elnök nézete az, hogy a jó munkát meg kell jutalmazni.

WASHINGTON, szept. 6. — Ellis Loring Dresel jelenlegi berlini ügyvivő, amennyiben maga is kívánja, lesz az Egyesült Államok új berlini nagykövete. — Mint beavatott forrásokból híre jön, az ügyvivő egyelőre nem jeltette meg az állásnak, azonban Harding elnök, amikor erre vonatkozóan megkérdezték, kijelentette, hogy igenis jeltelt lehet, ha úgy akarja.

A beavatottak szerint Harding elnök nagyon meg van elégedve azzal, ahogyan Dresel a németországi békétárgyalások során az amerikai érdekeket képviselte. Hughes külügyminiszter is nagyon meg van elégedve a működésével. Egyben Harding azt is kijelentette, hogy Hughes munkájával is rendkívül meg van elégedve és biztosra veszi azt, hogy az amerikai kongresszus minden további nélkül meg fogja cikkelezni a Németországgal megkötött új békeszerződést.

Az elnök sejtettén engedte azt, hogy az ő kormányzatának egyik alapelve megjutalmazni az igazi érdemet. Dresel jelenleg körülbelül ötven. Azelőtt Bostonban ügyvéd volt. A háború kitörésekor véletlenül Németországban tartózkodott és felajánlotta szolgálatait Gerard amerikai nagykövetnek, az ottrekedt amerikai érdekeknek védelmében. Ekkor már oly hasznos munkát végzett, hogy Gerard ott tartotta, amíg Amerika hadat nem üzent Németországnak.

Berlinből Dresel Svájcba ment Gerardnál és Bermben maradt az amerikai követség szolgálatában, ahol is a Vörös Kereszt munkáját vezette a Németországban internált amerikai foglyok dolgában. A békétárgyalásoknál Páris ba rendelték majd, tekintettel arra, hogy Németországot jól ismerete, odaküldték ismét bizonyos körülmények tanulmányozására.

A SHERIFF VÉRES HARCA WHISKYSEMPÉSZEKEL.

LEBANON, Ind., szept. 6. — Thomas Cain sheriff és több segedje revolver harcot vívott egy whiskysempész bandával. A harcban egy ember meghalt, egy másik meg súlyosan megsebesült. A sheriff elfogott öt embert, akik whiskyvel megrakott autómobilon Lebanon felé igyekeztek. Amint Lebanon közelebe értek, a bekísért emberek hirtelen megfordultak s rávetették magukat a sheriffe és embereire. Cain sheriff és emberei fegyvert használtak. Egy csempészt megöltek, egyet meg súlyosan megsebesítettek.

DICSERIK A TENGERI UTAT.

Harmadostályú utasok nyilatkoznak a kellemes bántamodot és ellátást illetően.

A Cunard Line new yorki irodájának büszkeségére több dicserő nyilatkozatot kapott a "Saxonia" harmad ostályú utasaitól, midőn utoljára tette meg nyugati útját e hatalmas 14,300 tonnás gőzös, mely New York, Plymouth, Cherbourg, Hamburg és Danzig között közlekedik. "A megelhetési költségek magas volta," mondta a Cunard Line egyik főtisztviselője, — nem akadályoz bennünket abban, hogy fenntartsuk hajónkunk a kitűnő ellátás és szokásos jó és udvarias bánásmód magas színvonalát. Mindenek előtt megelégedett utasokra van szükségünk. Tudjuk azt, hogy ennek elérésére kitűnő és bőséges éledelet kell adnunk. Az eledel az első, második és harmad ostályon kitűnő és még azt is mondhatom, hogy a legjobb étvágyuk a harmad ostályú utasoknak van. A kitűnő éledelet időben, udvariasan találjuk, sőt még az egyes utasok vallásának szokásait is beartunk kiszolgálni. Nagyon jól esik hallanunk, ha utasaink dicserőleg nyilatkoznak rólunk, mert tudjuk, őszinte törekvésünket megbecsülik."

A számtalan dicserő nyilatkozat egyikét alant közöljük, melyet a "Saxonia" néhány utasa küldött: a hajó fő-élemezési mesterehez:
Mr. F. C. Brown,
Chief Steward,
"S. S. Stoward."

Tisztelt Uram:— Fogadjon hálás köszönetünket azon kitűnő és udvarias ellátásért, melyben részünk volt, legnagyobb megelégedésünkre, tengeri utunk teljes folyamán. Nagyon köszönjük az étrenden lévő ízesítő ételeket és azoknak figyelmét és pontos támasztást. Hálás köszönettel vagyunk:
Esther Pulmann, Christian H. Radich, Peter Curis, Anders Petersen.

A MAGYAR LEBÉLYEGZÉSŰ OSZTRÁK-MAGYAR BANKJEGYEK ÉS Magyar Királyi Postatakarékpénztári pénzjegyek tulajdonosaihoz!

ÉRTESÍTÉS

Az Osztrák-Magyar Bank felszámolása, valamint a Magyar Királyi Állami Jegyintézet felállítását követően a "Magyarország" lebélyegzésű osztrák-magyar bankjegyek (kivéve az 1 és 2 koronásokot) ugyisintén a Magyar Királyi Postatakarékpénztár által kibocsájtott 5, 10 és 20 koronás pénzjegyek új magyar államjegyekre cserélhetők át.

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMI JEGYINTÉZET megbízott engem a fentebb körülírt bankjegyek összegyűjtésével, hogy azokat — miután a valódiságuk megállapítást nyert — érvényes új pénzre cserélhesse be.

Felhívom ennelfogva mindazokat, akik lebélyezett bankjegyek és Magyar Királyi Postatakarékpénztári pénzjegyek birtokában vannak, hogy vagy személyesen jelentkezzenek intézetemben, vagy pedig címüket közölik velem, hogy a Magyar Királyi Állami Jegyintézet által a becsérlésnél megkívánt nyilatkozatot nekik megküldhessem.

A kicserélésre szánt bankjegyeket csakis a szabványos módon kiállított nyilatkozattal egyidejűleg vehetem át.

FIGYELMEZTETÉS.
A Magyar Királyi Állami Jegyintézet megbízásából értesítem az amerikai magyarságot, hogy a magyar lebélyegzésű osztrák-magyar bankjegyek összegyűjtésével, azoknak UJ ÁLLAMJEGYEKRE való kicserélése céljából, csakis az én cégem van hivatalosan megbízva az
EGYESÜLT ÁLLAMOK ÉS CANADA-ban s a magyar királyi államjegyintézet nevében csakis cégem járhat el.
Mindem más uton beküldött régi bankjegyet 25% levonással cserélnek be új államjegyekre.

A beadott bankjegyeket átküldöm a Magyar Királyi Állami Jegyintézetbe, ahol megállapítják, hogy azok valódiak-e, azután kicserélik azokat új bankjegyekre és intézetem útján a felekhöz juttatják minden levonás nélkül. Amig ez megtörténik a felek az én nyugtámat kapják igazolásul.

A kicserélésre szánt bankjegyek legvégső be- küldési határideje

1921 ÉVI SZEPTEMBER HÓ 15-IKE!
KISS EMIL BANKÁR
a Magyar Királyi Állami Jegyintézet megbízásából a magyar lebélyegzésű osztrák-magyar bankjegyek kizárólagos gyűjtőhelye
133 SECOND AVE., NEW YORK, N. Y.

HÁROM EMBER ELÉGITT GÁZROBBANÁS FOLYTÁN.

DETROIT, Mich., szept. 6. — A felső szel s idei Mullett streeten gázrobbanás történt egy házban, amely aztán leégett. A romok közt három ember szénázéget holttestére akadtak a tűzoltók.

A halottak Mrs. Blanche McDonald, Mrs. Catherine Burroughs és egy ismeretlen férfi. A gázórtó valaki elvitte s a gázt nem zárta le. A gáz akkor is ömlött, amidőn a tűzoltók eloltották a lángokat.

Férjes asszonyok bizalommal fordulhatnak tanácsért hozzánk.

(Válasz titoktartás mellett.)
MEGVÁLTO GYÓGYSZERTAR.
2017 W. 25 Street, Cleveland, O.

UNITED STATES LINES
Főgyűjtőhely a KÖZEP- ÉS KELET-EURÓPAI országokban.
NORTH-GERMAN LLOYD
NEW YORKBól egyszenes minden átjárás nélküli CHERBOURGA és BREMAJÁK hajók az amerikai lobogó alatt.
A legnagyobb és leggyorsabb hajók az amerikai lobogó alatt.
AMERICA WASHINGTON ..... Szeptember 23. - Nov. 1. - Nov. 29.
GEORGE WASHINGTON ..... Okt. 10. - Okt. 18. - Dec. 5.
BREMEN: September 15. Okt. 22. Dec. 19.
POTOMAC ..... Szeptember 22. Nov. 5. Dec. 24.
HUDSON ..... Október 16. - Okt. 31.

Legrövidebb út a magyarországi országokhoz BOULOGNON át, utjonnan épült, gyors hajókkal.
OLD NORTH STATE ..... Szept. 20.
PANHANDLE STATE ..... Okt. 25. Nov. 25. Dec. 27.
CENTENNIAL STATE ..... Okt. 15. Nov. 15. Dec. 15.
A harmadostályú utasok csak 2-4 ágyas szobákban vannak.

Forduljon ügynekeinkhez
UNITED STATES LINES
45 Broadway, NEW YORK. Telefon: Whitehall 2050
MOORE & McCORMACK COMPANY
ROOSEVELT STEAMSHIP COMPANY
UNITED AMERICAN LINES
a U. S. SHIPPING BOARD hajójaratának vezetősége.

MAGYAROK AMERIKÁBAN

CLEVELAND ÚJ PÜSPÖKE SZÍVESEN EMELI KI A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNELMI ÉRDEMEIT.

A clevelandi, youngstowni, loraini fairporti és akroni magyar katolikusok új főpásztor.

Joseph Schrems, mint a toledói róm. kath. egyházmegye püspöke, egyetlen magyar kath. hitközség felett gyakorolta a főpásztori hatalmat. Ez az egy, a most oly méltán bántó toledói Szent István hitközség. Amikor nagyvívű püspökké a clevelandi egyházmegye püspöki székét foglalja el, az ő bűnközlésük, az ő ragaszkodásuk, lelki és hazafias fájdalomuk, a legértékesebb utlevél új püspök számára, hogy a clevelandi püspökség alá tartozó magyar római katolikus hitközségek, nevezetesen a clevelandi Szt. Erzsébet, Szt. Imre és Szt. Margit, a youngstowni Szt. István, a loraini Szt. László, a fairporti és akroni hitközségek teljes bizalommal, sokoldalú várakozással, reménnyel köszöntik új főpásztorukat.

Valóban sok áldás fakadt abból kaposból, mely a toledói magyar hitközséget, annak előző s különösen jelenlegi plebánusát, Eördög Elemért, Schrems püspökhöz fiúzte.

A püspök szívesen ragadott meg minden alkalmat, hogy a magyar katolicizmus világszerte érdemeinek minél nyíltabban adozzon teljes és lelkes ismeréssel. Az első kimagaslóbb alkalmat erre az 1912 szeptember havában Toledóban tartott magyar katolikus nagygyűlés nyújtotta, amikor a toledói ideiglenes magyar templom oltára előtt áldását adva a nagyvívű lengyel tagjaira, megkapó követlenséggel emelte ki a "magyar nemzet első nagy királyának, Szent Istvánnak, a katolikus egyház iránti érdemét és hűségét s biztosította a katolikus magyarságot bizalmáról."

Nagy feltűnést és általános örömet keltett Amerikaszerte, hogy amikor 1913 tavaszán elindult római zarándokútjára, nagy lelkesedéssel tette utiprogramjának egyik kimagasló pontjává, hogy meglátogassa akkor még boldog magyar szülő hazáinkat, annak főpásztort, hogy őket minden irányban fölvilágosíthassa az amerikai katolikus magyarság helyzetéről.

CHEVROLET

\$625 For Economical Transportation

A CHEVROLET "Four-Ninety" touring kocsit, átlag 20 mérföldet tesz meg egy gallon gasolinenal, és egyébként is olcsó a fenntartása. Ez a model, új ára mellett, a világ legnagyobb motor kocsit érteke.

Chevrolet Motor Co.
(A Division of General Motors Corporation)
1920 Euclid Ave., Cleveland
Tel. Prospect 2970

BUFFALO ÉS KÖRNYÉKE

Közi: B. L. Naményi, Irodavezető, 41 Exchange Street.

EGYLETI GYŰLÉS.

BUFFALO, N. Y. — A buffaloi magyar realisták egy-együllete a múlt hónap 31-én, este 8 órakor tartotta alakuló gyűlését a Meyers vendégházban kisteremben. A gyűlésen a magyar realista emberek, kettőnek kivételével, mind jelenlétének s lelkesedéssel korlátként fel az egyesület megalakításának eszméjét. B. L. Naményi tartalmában beszédében fejtekte ki a megalakítandó egyesület célját és felelté szükséges voltát. Az egyesület az ingatlan vásárlásának szándékú buffalo és környéki magyarság jogos érdekeit kívánja szolgálni s örködni fog afelett, hogy a magyarság lelkesímeretlen realistá hienák kezébe közé ne kerüljön, akik az utóbbi időkben a városban gomblódjára elszaporodtak.

Gerlits Sándor a buffaloi magyar üzletemberek egyesületének megalakítását indítványozta, amit a gyűlés — Kiss Ferenc és többek hozzájárulása után — elfogadott s kimondta. Hogy a buffaloi magyar realisták egyesületét később az összes buffalo magyar üzletemberek bevonásával kibővíti.

FÉNYES KERESZTELŐ.

TONAWANDA, N. Y. — A zalaapáti illetőségű Koller János honfitársunk wickworei házában megjelent a vára-várt gölya s a boldog családát egy egészséges fiúcskával lepte meg, aki a keresztelésben László nevet nyert. A keresztelési szertartást Böhm Károly buffaloi r. kath. plebánus eszközölte. Keresztülök lettek Juhász Miklós és neje szűz. Császár Mariska. A vedegszerető házigazda a kis újszülött tiszteletére fényes lakomát rendezett, amelyre hivatalos volt a Wickwee Steel Plant magyarságának aprajagya.

ÖNVÉDELMI SZEMPONTBÓL UTAZOTT FEGYVERREL.

BUFFALO, N. Y. — James Mendolát, aki az elmúlt napok egyik reggelén a Father/Baker Intézetben elhelyezett tízeves fiaszkájának meglátogatása céljából a szomszédos Jamestown-ból Buffaloba érkezett, az állomás elöcsarmokában két szemfűlése detektív letartóztatta, miután nadrágja hátsó zsebéből egy 38-as kaliberű revolver eszéve kilépett.

Mendola a bíró előtt azzal védekezett, hogy miután mostanában nagyon sokat hallott a Buffaloiban elkövetett "hands-up"-okról, legutóbb egyik jó barátjától is elraboltak egy arany zseborát, csupán önvédelmi szempontból hozta magával a fegyvert. A bíró ez alkalommal nem akceptálhatván a "safety first" elvevel való védekezést, a vádlottat engedély nélkülű fegyver viseléséért 25 dollár pénzbüntetésre ítélte.

INDUL A MUNKA SHARPSVILLEBAN.

SHARPSVILLE, Pa.-ban, ahol több magyar család lakik, a közel jövőben egyszerűen két gyárban is megindul a munka. The Valley Mould and Iron Corporation és a Shenango Furnace Company telepen fél erővel fognak dolgozni, amint azt nekünk jelentik. Mintegy 350-400 ember kap foglalkozást. Minthogy január közepétől kezdődőleg a szoban forgó gyárak állandóan szűnneteltek, üzeme vételik sok magyar család, helyzetén is javítani fog.

KARTÉRITÉS.

ST. LOUIS, Mo. — 4500 dollár kártérítést kapott ögegy Bujalló Istvánné, szül. Sütő Juliánna, akinek férjét Bujalló Istvánt halálos szerencsétlenség érte 1919 április 19-én a St. Louis Basket and Box Company telepen. Az öszzegét múlt hét 25-én fizette ki a biztosító társaság a jelenleg Pilot Knobon lakó Bujalló Istvánnak.

FIGYELEM! FIGYELEM!

Mindenkinek van rá szüksége

OLCSÓ ARAK!
ITT EGY JO ALKALOM, HOGY TÉLI LABELLINEK VALÓT BESZERÉZZÉ.

A legjobb minőségű zerge-bőr, orosz bagaria, valódi sevrő-bőr fekete vagy sötétbarna színben.

1 pár cipőnek való anyag: felsőrészbőr, talp, talpbélés, kereg, kaplibélés, sarokbőr ára \$3.75

1 pár eszímának való anyag: felsőrészbőr és ráma, talp, talpbélés, kereg, kaplibélés, sarokbőr, ára \$6.75

Egy postacomagban 4 pár cipő, vagy 3 pár eszímának való anyag lehet Magyarországra szállítani. — 30 dollár értékű rendelésnél egy pár cipőre való bőrt és hozzávaló anyagot ingyen adok. — 40 dollár rendelésnél egy pár eszímának való bőrt és hozzávaló anyagot ingyen adok.

A megrendeléssel együtt küldje a pénzt is és írja meg, milyen bőrt akar és hogy felöltöttek vagy szerüldnek az ista a cipő vagy eszímának való anyagot.

A kedvezmény 30 napig tart — Kijelje hozzám rendelését azonnal

A. BUDAY
cipőfelsőrészgyáros és bőrnagykereskedő
7804 WEST JEFFERSON AVE., DETROIT, MICH.

A SZENT IMRE EGYLET PIKNIKJE.

NEW BRUNSWICK, N. J., szept. 6. — A nyári mulatságok közül a Szent Imre Egylet piknikje volt a legnagyobb. Sokan voltak a pikniken, s mindenki jól érezte magát.

A fénysiker a rendező bizottság érdeme, mely gondosan osztotta meg a rendezés munkáját. Fazekas Károly elnöknek nagy igyekezetet voltak segítségére Monck Károly, ki lunas jegyeket árult, Simon Mihály, a kuglizónál, Csikó Lajos, a hot dog, virsliért, Gombás Sámuel ellenőr, Kiss Mátyás a soft drinknél, Arvai József az Ice creamnál, Juronics József, Bálint József, Kókai József a belépési jegyeknél és Küpjen János. Fehér Péterné és Fazekas Károlyné a nyert eszmákat árulták. Farkas Géza, Vasváry István, Pálkay Ferenc, Zárday József és a süteményeket árulta. Sztópkó Géza elnöközte a kisorsolt történet. A történet Cash Ferencnek nyerte meg. Bugy Demeter a főzést. Szabó Imre, Bugy Demeter saját autójával hozta a hordtáka a vendégeknek, Mattfelder Géza a traktort beszállította a rendezésre. A bizottság jelentése szerint a maradvány 266 dollár az eddigi számitások szerint.

ÉRDEKES ESKÜVŐ.

Nagy János és Liszky Erzsébet a Szabadság utján ismerkedtek meg.

ALLIANCE, O. Lapunk olvasó bizonyára emlékezik még arra a rémes szerencsétlenségre, amely ez év elején Allianceban történt, amikor a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Kenderesről származó Nagy János honfitársunk 1145 South avenuei háza éjnek idején kigyulladt és jobb sorsra érdemes felesége bennégett.

Nagy János, aki korán jutott öngyógyásra, hat gyermekkel maradt vissza és bizony a mindennapi kenyér keresete szinte lehetetlenné tette, hogy anyjánélkül nevelje tovább az árvákat, akik közül a legkisebb egy éves volt. Ezért elhatározta, hogy újra megösi. A Szabadságban kis hirdetést helyeztet el, melyben feleségét keresteti. Természetesen jött válasz elég bőven és a levélrók közül Nagy János a Szabolcs megyei Tiszadánról származó Liszky Erzsébetet választotta ki.

HAMAROSAN MEG IS VOLT AZ ESKÜVŐ AZ ALLIANCE- MAGYAR REFORMÁTUS TEMPLOMBAN, AHOI KRISZTUS ALAJOS REFORMÁTUS LEKÉLÉSE ÁLDOTTA MEG A FRIGYET. MINT TANUK: SZABÓ LÁSZLÓ MAGYAR ÉRTETEM-TULAJDONOS ÉS NAGY GÁBOR, AZ ÚJRA NÖSÜLT APA FIÁI VOLTAK. AZ ESKÜVŐT KÖVETŐ MAGYAROS LAKOMÁN IGEN SOKAN VÉLT RÉSZT A JO BARÁTOK ÉS ROKONSZÁRÚK RÉSZÉRE. AZ ÚJ PÁRT. NAGY JÁNOS MOST KÖZÖNTELT MEG A SZABADSÁGNAK IS A SIKERE HÁZASSÁGKÖZVETITÉSÉRT, MERT AZ ÚJ ASSZONYJÁN JO FELESÉGET KAPOTT, AKI SZERETŐ SZIVVEL ÉS DOLGOK KÉZZEL INTÉZI A GYERMEKEK SORSÁT. NAGY JÁNOS KÜLÖNBÖG EGYIKÉ AZOKNAK A DERÉK ÉS SZORGALMAS MAGYAR EMBEREKNEK, AKIK MEGÉRDENNIK A LEGTELJESSEB BOLDGÓSÁGOT.

ÚJ IFJUSÁGI EGYLET.

NEW BRUNSWICK, szept. 6. — A római kath. hitközség ifjúsága megalakították a Szent László Lovagok Egyletét. Tiszviselőikül a következőket választották meg: Elnök: Fehér J. János, alelnök: Varga András, jegyző-titkár: Venczel Ferenc, pénztáros: Huszár Károly, ellenőrök: Tóth Béla és Remák József. Gyűlések a hónap 2-ik és 4-ik kedjén tartják a Szent László Iskola épületében.

A VOLT MRS. BÓDY-FÉLE FARM HIRDETÉSE.

Van szerencsés tudomására honi Cleveland magyarságának, hogy a volt Mrs. Bódy-féle farm, 15 égy helyen volt, van és lesz, még ha más neve alatt is, amennyiben a farmot nem mufultta el senki, és nem kívánja senki eladni. Régi társas PÁLI BACSI most is ott van és szívesen fogadja és kiszolgálja a régi ösmert és új customerjeit és aki ezennél kizárólagos tulajdonosa a volt Mrs. Bódy-féle farmnak és picnie helyiségeknek. Aki mást állít, az nem tudja a valóságot.

SZÜRET.

Egyben felhívjuk összes régi barátaink és customerjeink szíves figyelmét, hogy a szüretet megkezdjük szeptember 6-ig 7-ike táján. Máltányos árak és tisztességes kiszolgálás, éppen úgy, mint az elmúlt 15 évben, semmi változás. Telefon számunkra ügyeljen. Dover 107, Cuyahoga Phone.

PAUL LÁSZLÓ

legrégibb magyar szőlő termelő farmer

STOP 24, DOVER, OHIO
Első ház a Nickel Plate vasút vonalánál, a régi helyen.

The Alliance Bank

A legrégibb és legnagyobb bank, Alliance, O.-ban.

50 ÉV ÓTA A LEGBIZTOSABB BANK.

Ezért kell minden férfinak, nőnek és gyermeknek ebben a bankban a pénzét elhelyezni.

4% KAMATOT FIZETUNK.

A Federal Reserve Bank tagja, állami ellenőrzés alatt.

CLEVELANDI K-R-O-N-I-K-A

Schrems püspök fogadtatása

A clevelandi egyházmegye minden várakozást felülmúló lelkedéssel fogadta új püspökét.

TIZEZREK A DISZMENETBEN.

Kétszázezerre becsülik a fogadtatására kivonult néptömeget.

Joseph Schrems, a clevelandi r. kath. egyházmegye püspöke vasárnap délután különvontal érkezett meg új székhelyére s valóban lélekemelő fogadtatása méltó volt hozzá és Cleveland város közönségéhez egyaránt.

Clevelandből 204 főnyi hivatalos küldöttség ment Toledóba az új püspökért. A küldöttség az egyházmegyei papság és a katolikus egyesületek világi vezetőiből alakult.

Toledónak szomorú napja volt, mert bár örült a püspöke kitüntetésének, a város mindenkinél nehezebb esett. Sok ezer ember szállta meg ott is a pályaudvar egész környékét. Nagy feltűnést okozott a toledói katolikus árvagyermekek könnyvesztétek el a fázós püspökben, aki az árvaházról, akár csak az egyházmegye templomáról, egyforma szeretettel és egész szívvvel gondoskodott mindenkor.

A clevelandi küldöttséghez csatlakozott több toledói lelkes is, Eördög Elemér plebánus is elkísérte Clevelandba új püspökét, akit utjában minden állomáson nagy közönség üdvözölte s az egyházmegye határain, Sanduskyban különösen lelkes fogadtatásban vart rés, ahol meg is áldott a különvontat s a püspök bejöttét intézett az eléje kivonult hűveizek.

A különvontat rendezés időben érkezett be az East 105. utcái állomásra, ahol lelkes tapsvihart tört ki, amikor az állomáson megjelent fogadó bizottság tagjai előtt a vasutokosi ajtóban feltűnt az új püspök tiszteletparancsoló, de jósgos alakja s a kivonult zenekar rázendített az egyház himnuszára.

A püspök és kísérete a pápai és püspöki színekkel feldíszített automobilokba szállt s közel 1000 autóból kísért az állomárról az East 30-ik és Superior avenue sarkára, ahol a katolikus egyesületek egyenruhás csapatai ragyogó díszben vonultak ki az egyházmegye új főpásztorára elé, hogy díszmenetben kísérik őt tovább az East 9-ik helyére s valóban lélekemelő fogadtatása méltó volt hozzá és Cleveland város közönségéhez egyaránt.

UTONÁLLÓK AGYONLÓTTÉK ÁLDÓZATUKAT

A huszonhárom éves Albert Winters szembeszállt a támadóival.

NŐ VOLT A BANDAVEZÉR.

Winters társának sikerült elmenekülnie.

Mrs. Louis Bernerlinnek volt oka a kétségbeesés.

A Columbus-roadi hidról a Cuyahoga folyóba ugrott szombaton a 34 éves Mrs. Louis Bernerlin. Megunta az életét s meg akart halni, célját azonban ezáltal nem érte el. Kihúzták és a Schaefer-féle módszerrel életre keltették.

Életre keltették a Schaefer-féle módszer segítségével a rendőrök.

NYOMOR ÁLDÓZATA.

Mrs. Bannerlin férje, akinek Kévháza volt a Columbus road-on, csak a napokban szabadult ki a warrensvillei dologházból. A családján nem tudott segíteni. Kilakoltatták őket 3755 W. 108. streeti otthonukból s azóta jóba rátaiknál húzódtak meg két gyermekükkel, a 12 éves Louis J.-vel és a 8 éves Madeline-nal.

Kötelek hűvöttek a dereka köré s úgy húzták fel a hidra.

A rendőrök, bár az asszony nem légezett már, hozzáfogtak ide a banditák már nem merték követni.

Csina azonnal jelentést tett a rendőrségnek, amely körülvette a hirtelt állott, de nem sikerült a rablókijátszókat kézrekeríteni. Ezt megismételték háromszor.

A KIS KIRÁLY.

A Magyar Kultur Színház bemutatója.

Vasárnap délután a Prospect színházban mutatkozott be Cleveland magyarságának a Magyar Kultur Színház nevű színtársulata, amelynek négy kiváló színész, Hegedűs Lajos, Papp István, Horváth Lajos és Nyikos Zsigmond az igazgatója.

A Kis Király.

A színtársulat is, a darab is meg az előadás is sokkal nagyobb számú közönséget érdemelt volna, mint amilyen számú közönség látta a színdarabot s gyönyörködött az előadásban. Az anyagi siker bizony elmaradt. A bevétel alig volt elegendő a színház és a zenekar kifizetésére. Hogy ez így van, az a körülményeknek tudható be. A nedves meleg idő, s Király Ernő jövő vasárnap szereplése okozta főképpen azt, hogy félíg se igen teltek meg a nézőtér.

Kálmán Imre operettjét, a Kis Királyt az elszomorított körülmények dacára is, sikerre vitte a színtársulat. Pompás összejáratok láttunk, a szereplők mindegyike tehetségének legjavát igyekezett nyújtani. Ki is elérték a közönséget, amely viszont nem szűkölködött elismerését tapsban kifejezni.

A címszereplő Nyikos Zsigmondot láttuk viszont. Szimpatikus, kedves alakot kreált mint mulatni vágyó kis király. Hegedűs Lajos a tábornagy személyesítette sok természetességgel, igen jól. Papp István volt a forradalmárokkal együtt-tartó tengeragy. Rövid szerepben is megmutatta, hogy jó színész. Horváth a tőle megszokott ügyességel alakította Hucokot. Patáki Béla sikerlétlen hozta színpadra a totyakos rendőrfőnök komikus alakját.

A társulatban három új színésznőt, illetve színest látott a közönség. A Fellegi nővérek ezennel mutatkoztak be első ízben Clevelandban. Mindketten meghódították a nézőközönséget. Fellegi Teri az énekneső szerepében, bájos és kedves volt. Ugy jártával, mint énekével sok tapost aratott. Fellegi Lola kis táncos szerepben aratott sikert. Ő tanította be a táncokat mind egy szállig. Ezért külön elismerés illeti.

A régebbi színtársulatok tagjai közül viszontláttuk H. Lévy Margitot. A szereposztás ellen csak az ő esetében emelhetett kifogást a közönség. A neheze szerep nem neki való volt, de azért elfogadhatóan oldotta meg a nehez feladatát. Kenessey Józsefnének a kedvelt komikának, ezúttal csak rövid táncos és dalos jelenete volt.

A férfiak közül csak egy újat talált a közönség. Hatvany Károlyt, aki a testőrtisztelet alakította ügyesen. Kellemes hangja van, jól mozog a színpadon. A színtársulatnak valójában értékes tagja válik belőle.

Az előadás előtt prólogot szavalt művésziességen Lőrinc Koronella. A közönség sajnálatlaltá, hogy szerep nem jutott a "Kis Király"-ban ennek a kedvencének.

Férjes asszonyok bizalommal fordulhatnak tanácsért hozzánk.

Jelentkezzenek a MEGVALTÓ GYÓGYSZERTAR

2017 W. 28 Street, Cleveland, O.

A SZŐLLŐ MÁR ERETT

Ben. Haman, Detroit, Rd. Stop 13, Lakabore Electric.

Most

1767-A

Most

1767-A

Most

1767-A

Most

1767-A

Most

1767-A

